

NAPREJ

Državna licejska knjižnica

Glasilo S

v Ljubljani

inke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Celje, Strossmayerjeva ul. št. 1, pritličje.

Naslov za dopise: Celje pošt. pred. 43. Telef. int. št. 65. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 20 Din,
za inozemstvo 30 Din.

Oglaš: prostor 1×65 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

Z. A.:

Socializem in dijaštvo.

Ali ni čudno, da baš dijak najljuje napada v mislih in besedah socializem in socialiste?

Dijak je v današnji dobi šovinistične šolske metode podoben otroku delavske družine, ki se v dneh stradanja in nočeh bdenja pripravlja na ljubi kruhek. Komaj ima opoldne časa, da si napolni sitni želodec, o katerem bi najrajši hotel, da mu ga ljubi Bog odvzame in ga da tistim, ki jim je eden že preogromen. Kje pa ostane dijaku danes časa za tako potrebni počitek? Vedno mora misliti, kdaj bo sprašan in ali jo bo odnesel brez »cveka«.

Dijak je torej najtesneje navezan na milostne in nemilostne poglede raznih gg. profesorjev (ki seveda niti profesorji niso) in gospe profesorice. In ravno takšen dijak se najhuje repenči, če zagleda v gumbnici poštenega socialista rdečo rožo ali rdeči značek z napisom »Svoboda«. Z najgršimi psovki ga napade (osebno ali indirektno) ter ga zasmehuje kot socialdemokrata.

Žalostno je to dejstvo, ali razlagati ga je vsakemu mogoče in je tudi jako priporočljivo, razmišljati o njem.

Danes je pri nas, žal, razširjeno še napačno mnenje in razlaganje socializma in socialistov. Socialist je med buržujske psovke za navadnega delavca, ki si z lastnimi žulji služi svoj borni kruhek. Resnica je to. Socialist pa je pojem, ki znači tudi človeka, duševnega delavca, ki čuti socialno, to se pravi, ki bije boj proti nasilju in izkoriščevanju človeških delavnih sil, s katerih sadovi si buržujski magnati polnijo svoje žepe. To pa je po presojevanju vsakterega sveta dolžnost človekova.

Žal, je še drug razlog, ki navaja ljudi danes do napačnega pojmovanja socializma. To je ta prokletstva vredna individualna ošabnost in surov ponos, ki se ne opira mnogokdaj na ničesar pozitivnega.

Človek, ki se danes nekoliko izobrazil, da zna lepo pisariti in brati ter povedati nekoliko lepih fraz, že misli, da je nekakšna višja živina, da se torej na noben način ne sme omadeževati s telesnim delom. Z nekakšnim pomilovanjem gleda tak »prosvitljeni« človeški individij na delavca. Če pa pride slučajno

trenutek, da ga lahko izkorišča v svoje namene, mu brž natveze nekaj prijetno zvanečih fraz o napredku in naprednjakih — ter o prijateljstvu, ki bi naj vladalo med njimi in delavci in jih tako na najpodlejši način spelje na kriva pota. Takšni demagogi so večidel sami falirani študentje, ki se v šolah niso priučili drugemu nego zabavljanju in lažnjivim frazam.

To so dovolj žalostna dejstva, ki pa bi jih ne bilo, če bi se dijaki že v zorni mladosti začeli zanimati za življenjska vprašanja in tudi za socializem, to pa ne le v slabi, temveč tudi v dobri luči.

Vsaka stvar ima dvoje strani: dobro in slabo; oni, ki pozna obe strani, je modrejši od tistega, ki pozna le eno, in more torej hitreje in koreniteje soditi o tisti stvari.

Enako je s socializmom. Pa zgovori nekdo dijaški izgovor, da gg. profesorji strogo nastopajo proti vsaki politični misli ali debati v šolah ali izven šole v družbah. Na tega sta dva protigovora, katerih eden pravi, da študiranje socializma ni politična stran, in drugi, da dijaki sicer vedno goljufajo svoje učitelje, kadar jih k temu vleče njih slaba volja. To pa so le izgovori.

Če so pa dijaki res že tako pravični v tem oziru, da nečejo delati več proti krivičnim predstojnikom, potem pa naj se kar cel svet prekucne in vsi izginimo »pred nebeški tron po božji lon«!

Proti izdajalcem!

Savez železničarja Jugoslavije je izdal letak, ki ga priobčujemo vsem proletarcem v vednost in premišljevanje:

Železničarji!

»Akcijki odbor« v Ljubljani je sklenil na 5. maja od 11. do 12. ure dopoldne uprizoriti generalno stavko v znak protesta proti onim, ki nam ne pustijo živeti. Ta akcija je bila že sklenjena in izvesti bi se morala na vsak način.

27. aprila se je vršila v Zagrebu v prostorih Saveza železničarjev Jugoslavije konferenca pri kateri je bil navzoč

tudi zvezar Blaž Korošec, ki je predsednik »Akcijkega odbora« v Ljubljani. Delegati Saveza so stavili nanj pri tej priliki sledeča vprašanja:

1. Je li izvedba protestne stavke na 5. maja že definitivna?

G. Korošec je pritrdil.

2. Kaj nastane, če druge pokrajine izven Slovenije te akcije ne bodo izvedle?

Korošec je odgovoril, da jo bo Slovenija izvedla, pa tudi če bi bila osamljena.

Nato so izjavili delegati Saveza sledeče:

MILENIN:

Tone Seliškar: Trbovlje.

(Konec.)

Pesem »Kristus in antikristi« je pesnikov protest proti sodobnim farizejem, ki so spremenili verske dogme v orožje za pobijanje Kristovih nauk. Ni treba posebne izobrazbe in duševnih sposobnosti, ker zadostuje, da človek posluša pridige, pa se lahko prepriča, da so sodobni Kristovi namestniki vse prej kakor pravi apostoli čiste ideje krščanstva. Dokler je bilo krščanstvo privatna zadeva vsakega posameznika na zemlji, dokler so učenci velikega učitelja miru in ljubezni oznanjali njegove nauke bosi in raztrgani, preganjani in zatirani, je bila ideja krščanstva čista in njeni pristaši dosledni. Bili so močni, ker je bila njihova vera v sveto, pravično stvar neomajana. Rimski cesarji so jih preganjali zato, ker njihova vera ni bila v službi države, ker niso priznavali pravice posvetne oblasti posegati v nebeško kraljevstvo, ki so ga nosili v svojih plemenitih in neustrašnih dušah. Cerkve je bila duhovna skupnost Kristovih učencev, ki kot taka z

državo ni imela ničesar opraviti. Posvetni mogotci pa so spoznali, da jim ta krepka organizacija lahko zmeša štrene in zato so napeli vse moči in niso odnehal dotlej, dokler niso ujeli cerkve v svoje mreže. V hipu ko je cerkev postala podružnica državne oblasti, je krenilo krščanstvo na krivo pot in tekom dolgih stoletij je padlo tako nizko, da je ostal od Kristovih idej samo še rep, vse drugo pa je požrla človeška podlost. Krščanska vera je dandanes kup besed brez dejanj, laž in hinavščina, ostudna sraka v pavjem perju, ki se ne sramuje svoje našemljenosti in hodi po svetu kakor takrat, ko so prvi kristjani umirali za svoje ideje v čeljustih rimskih zverj. Kdor ima možgane količkaj v redu, mora priznati, da vsi današnji kleriki od rimskega papeža pa do najzadnjega vaškega kaplana govore eno, delajo pa drugo. O kaki doslednosti pri teh pohlevnih ovčicah ne more biti niti govora. S prižnic oznanjajo ljubezen, do bližnjega, sami pa kopičijo neizmerna bogastva in pomagajo posvetnim kapitalistom izsesati nezavedne ljudske mase, kot ponižni služabniki države obračajo plašč po vetru in

danes trdijo, da so Turki naši največji sovražniki, jutri pa kriče, da so naši najboljši prijatelji, kakor se je dan za dnem dogajalo pred svetovno vojno. V evangeliju čitajo Kristove besede: »Bodite skromni in ne hrepenite po posvetnih blagih, bodite usmiljeni in pomagajte sotrpnu v nesreči, kajti blagor ubogim v duhu, ker njih je nebeško kraljevstvo« — sami pa se oblačijo v svilene toge, na glavah nosijo pozlačene tiare, na rokah bisere, iz ljudskih žuljev in neumnosti so zgradili ogromne katedrale, kamor so navlekli polno dragocene in božanstvu docela nepotrebne ropotije in le enkrat v letu se spomnijo, da se je veliki učitelj rodil na slami. Takrat postavijo pod pozlačenim baldahinom jaslice, kakor da bi se hoteli norčevati iz Kristovih nauk.

In kako so se zganili, kako so zakričali kakor pes, če mu stopiš na rep, ko so nastopili ljudje, ki pravijo, da je treba sneti masko z obraza teh modernih farizejev. Na ruske boljševike se jeze, češ, da bodo uničili krščanstvo samo zato, ker so pobrali iz cerkve zlato in dragulje in kupili zanje lažnemu ljudstvu kruha, ker so javno in

v navzočnosti vernikov sneli svilo in srebro z voščenih nestvorov, ki so jih siromaki dosedaj poljubljali in častili kot nedotaknjena telesa umrlih svetnikov, ker so ločili cerkev od države in kaznovali nekaj nevarnih cerkvenih dostojanstvenikov, ki so hujskali nezavedne mase proti posvetni oblasti. Vse to je v očeh teh hinavcev zločin in boj proti krščanstvu, sami pa so baje nedolžni kakor angeli, v resnici pa so njihove duše črne kakor zamorec. Brez pretiravanja lahko trdimo, da je krščanstvo v današnji obliki največja ovira na poti, kamor je krenil svetovni proletarijat, da si končno priboji svoje pravice. Vpliv duhovščine na nezavedno ljudstvo je tako velik, da se skriva pred njim vsaka trezna beseda. In ni čudno, da se kapitalisti tako krepko oklepajo tega rešilnega pasu, da govore celo o novi križarski vojni proti Rusiji, češ, da je v nevarnosti krščanstvo. Ne, krščanstvo se lahko na ta način samo prerodi in postane res moralna opora človeštva, pač pa je v nevarnosti bogastvo in neomejena oblast posvetne in cerkvene gospode, ki si je segla v roko, da tlači siromake.

Tudi mi bomo akcijo izvedli, storili smo že sedaj vse in bomo tudi vnaprej stremili za tem, da bo akcija po vsej državi izvedena.

Savez je nato razposlal svoje delegate po vsej Hrvatski - Slavoniji, da to akcijo pripravijo in organizirajo, isto tako je storil to v Bosni, Vojvodini in Srbiji. V soboto 28. aprila je delegat Saveza iz Zagreba v Nišu (Srbija), kjer se nahaja preko 2000 železničarjev, sklical velik shod, s katerega je bil odposlan na centralo Saveza v Zagreb sledeči telegram:

»Železničarji v Nišu pozdravljajo skupno akcijo, kateri se bodo polnoštevno pridružili.«

Iz Niša je odšel ta delegat v Skopje in od tam v Subotico. Z druge strani so pa delegati Saveza organizirali protestno akcijo v Bosni in Vojvodini.

Izjava g. Korošca, da se bo protestna akcija na 5. maja brezpogojno izvedla, je bila za nas zadostno jamstvo, da se vržemo z vso silo na delo, med najširše mase, da to akcijo izvedemo in da bi bil njen uspeh čim večji.

In kaj je bilo?

Akcija je izostala! Zakaj?

Dne 28. aprila so odšli delegati »Zvez« na kongres nacionalnih (rumenih) organizacij v Beograd, ki je zboroval 29. in 30. aprila.

Naš Savez je dotičnim delegatom sporočil, da pod nobenim pogojem ne smejo pristati na to, da bi se že odločena protestna akcija ne izvedla, ker Savez Železničarjev potom svojih delegatov že z vso paro organizira akcijo po celi državi.

A kaj so storili zvezarji, katerim so se v Beogradu priključili tudi komunisti in »neodvisni«?

Najprej so morali poslušati pridigo belgrajskih rumenih železničarjev, da je vsa akcija za 5. maj protidržavna in da do nje ne sme priti, ker je baje država v — krizi. Zvezarskim delegatom in komunistom so pri tej pridigi zrastle dolga ušesa in končno so se sporazumeli med seboj, da je država v resnici v »krizi« (akcijski odbor prej tega ni vedel) in soglasno so sklenili, da se sklenjena akcija — opusti.

Ko so se potem zvezarji in neodvisni vračali iz Beograda, so se vozili v prvem razredu skupaj z g. Ogrincem, ki je direktor južne železnice in so na vsa ki postaji lagali, da se je Savez v tej borbi izneveril, čeravno so delegati Saveza ob istem času po vsej državi akcijo organizirali!

Železničarji!

Zvezarji in neodvisni so vašo akcijo izdali, in zato je izostala.

Prvi kakor drugi so se pustili nalfarbati od belgrajskih rumenih, ki sede v družbi železniškega ministra. Zato prezirajte izdajalce svoje borbe!

Naša akcija se mora nadaljevati. Zvezarje in neodvisne je treba prisiliti, da bodo tako korakali, kakor bo v korist železničarjev, ali bodo železničarji strli vse te izdajalce in opraviilce.

Železničarji! Organizirajte se! Pripravljajte se na boj za svoje pravice!

Proč z izdajicami in zavijači resnice!

Naj živi Savez železničarjev Jugoslavije!

Naj živi borba železničarjev Jugoslavije!

V Zagrebu, 3. maja 1923.

Uprava Saveza Železničara Jugoslavije.

Ta letak ne pomeni nič drugega nego to, da smo mi že od vsega početka pravilno prorokovali neslaven konec, ki ga bo doživela reševalna akcija desorientiranega železničarstva pod okriljem iz vseh vetrov skupaj znešenega akcijskega odbora lačnih in sitih. Železničarstvo je doživelo nov poraz, novo razočaranje in kazni zato,

ker je tako otroče zaupalo v to, da ga bo moglo rešiti združenje par ljudi vsakovrstnih barv in morale. Dolgi komentarjev, se nam zdi, da ni treba, ker kdor prebere ta letak in si enkrat čisto jasno predoči, da je tako in nič drugače, tega bo že ta letak izmodril, kdor tega ne mara, temu itak ni pomoči. Železničarski trpini, ves greh, ki se nad vami tako kaznuje, ima svoje korenine samo v tem, ker pravite, da je v modernem času že to dovolj, če se proletarec bori samo za kruh, pa še to brez vsake metode in organizacije. Brez vsake razredne zavesti. Žalostno je to, da ste bili že šestokrat od buržoazije in demagogov speljani na led, pa ste še vedno kakor otroci, ki jih stariši vedno znova s palico poučujejo, da ne gre bresti po jarkih in blatu, pa vsak čas zopet pozabijo na ta grenki pouk. V Celju se je vršil v ponedeljek zvečer shod, sklican po akcijskem odboru, na katerem se je pokazala vsa brezprimerna zmeda in jeza, ki vre med najbolj teptanim proletariatom v državi. Pokazalo se je obenem, da je združevalne akcije nasprotujočih si elementov v Sloveniji konec. Padle so besede na glavo tistih ljudi, ki po eni strani vpijejo, da hočejo prinesiti rešitev, na drugi pa se v prvem razredu vozijo z ravnatelji, da nismo takih besed se nikoli slišali. Rekli so nam, da naj stvari »politično« ne izrabljamo. Nam se zdi tudi nepotrebno, da bi napadali kake posamezne osebe, ko so že itak ohsojene. Ampak nekaj »političnega« pa bomo vseeno ponavljali, če tudi bi se zaradi tega postavilo vse proti nam na glavo: Če si proletarec in se zavedaš pripadnosti k ponižanemu razredu, pa meniš, da te bodo posamezniki in gnila združenja rešila namesto delo lastnih rok in lastne razredne organizacije, potem se nisi polomil samo politično, temveč tudi strokovno, temveč tudi kruhoborsko! To je prav za prav vsa politika, ki jo imamo socialisti v svojem programu.

Politične vesti.

* Razprava o uradniški pragmatiki se zavlačuje še vedno. Prvič je fin. ekonomski komite še ni proučil, drugič ni izvršena še temeljna redukcija itd. Čas na mehkih stolčkih beži pač počasi naprej. Fin. minister je predlagal sestavo posebne komisije za redukcijo uradništva, ta predlog je bil sprejet.

* Nad milijardo dinarjev je vlada potrošila za volilni boj brez vsakega odobrenja. Glavna kontrola pripravila z obširnimi materialom obtožbo proti vladi. Vedno lepše!

* Včeraj se je pričelo v Beogradu zasedanje delegatov Udruž. jugoslov. učiteljstva. Zastopane so bile vse oblasti ne organizacije. Delegati iz Hrvatske in Slovenije poročajo o terorju radičevstva in klerikalstva, kar je izzvalo ponovne izjave po solidarnosti. Kmalu bo mladina uničena, če bodo z učitelji tako postopali.

* V Berlinu so odklonili franc. belg. noto.

* Angleži mislijo, da bi bil bolj uspešen skupni odgovor berlinskemu kabinetu kakor pa samo francosko-belgijski. Priznavajo sicer, da sta francoska in belgijska vlade edini interesirani na Poruhru, vendar pa poudarjajo, da ne bi nasprotovali, če zavezniki izjavijo, da bi reparacijska vsprašanja rešili brez ozira na situacijo v Poruhru.

Upi javnih nameščencev.

Gospodarski položaj ročnega in duševnega proletariata postaja težji z vsakim dnem. Draginja je vedno večja, mez-

de in plače pa zaostajajo; vedno bolj je

kričeča razlika med cenami blaga in cenami dela.

Za glavni vzrok tega smo navajali padanje naše valute. V resnici se je vselej, kadar si je naša valuta malo »opomogla«, začutilo četudi malenkostno, pa vendar blagodejno znižanje cen vsaj pri obleki in sladkorju. Razumljivo je, da smo zato s strahom zasledovali gibanje kurzov in želeli na dno pekla vse tiste, ki so zaradi spekulacije želeli padanje in, kar je še hujše, skakanje valute. Spoznali smo, da bo mogoče spraviti mezde in plače v vsaj malo manj krivično razmerje z draginjo šele takrat, ko se bo valuta ustalila.

Padanje valute je prineslo silne težkoče ne samo proletariatu temveč tudi državnemu gospodarstvu. Tako se je morala naposled država odločiti, da začne boj proti padanju valute. Z različnimi sredstvi so jo zdravili, tudi s takimi, o katerih smo že vnaprej povedali, da bodo škodovala, ne pa pomagala (tako n. pr. gospod. Playšič). Sedanji finančni minister se je pa odločil vendar za sredstvo, ki v principu obeta uspeh: ne dovoli tiskati novega denarja. Če ne bo denarja vedno več na trgu, ne bo njegova vrednost več padala, torej se cene ne bodo dvigale.

Resničnost tega stavka se je že izkazala, a žal samo — na pol.

Vkljub zamotanemu notranjepolitičnemu položaju je začela vrednost dinarja v tujini polagoma rasti. Ljudje, ki so pričakovali ob izidu zadnjih državno-zborskih volitev katastrofalen padeč dinarja, so se zmotili. Dinar stalno raste. Pričakovali bi, da se izpolni tudi drugi del stavka, to je, da bo z dviganjem valute začelo tudi padanje draginje. Tu je pa nastopilo novo presenečenje: cene ne padajo, nasprotno, cene rastejo, čeprav se boljša valuta. Obupno je to za reveža, ki je upal, da si bo morebiti po 8 letih kupil obleko, ko pojde dinar »gor«, sedaj pa vidi, da so šle z dinarijem vred »gor« tudi cene.

Kje je vzrok temu?

Ko je nastalo tiskanje bankovcev, je nastopilo takoj pomanjkanje gotovine. Čim dalje težje je dobiti denar na posodo. Zato zahtevajo tisti, ki imajo gotovino, vedno višje obresti. Visoke obresti pa imajo za posledico — visoke cene.

Prepoved izdajanja novih bankovcev je pravilna odredba, ni pa učinkovita, ker je le enostranska: bolniku so prepovedali jesti, niso mu pa povedali, od česa naj živi.

Tu je potrebno dvojje: preprečiti previsoko obrestovanje na eni strani, na drugi pa ublažiti pomanjkanje gotovine.

Previsoko obrestovanje je lahko preprečiti. Vse kulturne države so imele zakone proti oduškim obrestim. Banke danes seveda »ne odirajo«, saj zahtevajo komaj 8 — 9 procentov obresti, pač pa pritisejo na provizije toliko, da znašajo stroški bančnih posojil najmanj 15, pa tudi 20, 25, 28 procentov! Take manipulacije bi bilo seveda lahko zatreti in določiti najvišje dovoljene obresti s provizijami in stroški vred.

V časopisih čitamo ponudbe in iskanje posojil na 30% obrestovanje in še več! Kaj mislite, koliko more dotičnik »zaslužiti«, da zmore takšne obresti? Na čigav račun gre vse to?

Seveda bi bila taka, četudi še tako ostrá naredba brez pomena, če ne bi obenem resno napovedali boja škodljivemu vezanju denarja s spekulacijami. Današnja gotovina bi popolnoma zadoštovala, če bi služila res samo realni, potrební trgovini. Tako pa so vezane milijarde v spekulativni trgovini, verižništvo še davno ni prenehalo, prekupčevanje cvete v polni meri, termínske kupčije prihajajo že v modo itd. Po vrhu se vidimo, da denarni zavodi ne store no-

benega koraka, ki bi oblažili pomanjkanje gotovine. Denarni zavodi, mislimo tu predvsem banke, so v povojnem času postali pač samo velepodjetniki in nič drugega. Pred vojno so banke posredovale med veleprodukcijo in veletrgovino, znale so regulirati obtok denarja ter so skrbele, da so bili večji gospodarski pretresljaji nemogoči. Danes imajo čisto druge cilje. Danes jim je le skrb kopičiti kapital in gledati, katera kupčija jim bo s tem denarjem več nesla. Izgubile so popolnoma svoj nekdanji pomen.

Pred vojno so znale prav uspešno blažiti pomanjkanje gotovine. In tudi danes bi bilo mogoče odpraviti zle posledice pomanjkanja gotovine, če bi skušale posplošiti uporabo čekov, če bi organizirale moderni klrinski promet na vseh večjih tržiščih. Tako pa vidimo, kako prenašajo iz banke v banko kupe denarja enkrat na eno plat, da ga preštejejo, potem nazaj, da ga zopet štejejo. Ali se je potem čuditi, da ga ni zuma? Ne smemo misliti, da se banke tega ne zavedajo, za tako neumne bančnih ravnateljev ne smemo imeti. Ne, zavedajo se dobro tega, zavedajo se predobro, da imajo sedaj namesto valutnih dobičkov — visoke obrestne dobičke.

Državna oblast vse to mirno gleda. I seveda, ko pa imajo od vsega tega tisti največje dobičke, ki imajo oblast v bankah in v državi obenem. Ljudstvo pa strda in kriči. Ko je spoznalo, da je vir gorja v padanju valute, je oblast pač nasula peska temu ljudstvu v oči, zaprla je valuto — na stežaj pa je odprla vrata oduštvu z obrestmi. Ko bo ljudstvo začelo kričati tudi proti temu, bo udarila oblast seveda tudi po obrestni meri, a prej ne, dokler ne bodo oni zgoraj »iznašli« nekaj drugega.

Tako je mogoče nezavedno ljudstvo slepiti in pomiriti vedno z novimi sredstvi, ki so pa samo »Blažey žegen«, v istini pa ostane vse pri starem; še več, vedno je hujše, vedno je več tistih, ki trpijo in vedno hujše je trpljenje. Ko pa je trpljenje posebno hudo, prižgejo novo lučko upanja, ki brli zopet nekaj časa, ki drži pokonci izsušeno telo. In tako gre naprej, dokler ne pade izmučeno telo v jamo.

Javnim nameščencem so prižgali sedaj novo lučko. Seveda, skrajni čas je; ne samo obleke, manjka jim že tudi kruha. Pa navdalo jih je novo upanje: za 100% dobe višje prejemke; tako muziko slišijo iz ministrskih dvoran. Na tlhem že računajo, kako si bodo omislili po dolgem času zopet pošteno večerjo, mogoče še celo obleko — mogoče bo še kaj drugega... mogoče... mogoče...

Ubogo nezavedno ljudstvo! Ne pomislí, da je treba za take poviške milijarde, da je veliko vprašanje, če do takih poviškov sploh pride, pa če pride, ne takoj, cene pa rastejo dnevno in v kratkem bodo morebiti za 100% nad cenami recimo od zadnjega decembra. Kakšna pomoč bo potem to? In če se dvignejo poviški, bo morala država sredstva za to šele dobiti. Kako? Le potom davkov! Za pa poznajo »oni višji« le takšne davke, ki udarijo malega, cene pojdejo torej tudi zaradi tistih poviškov, zopet kvišku. Tega se dosti javnih nameščencev že tudi zaveda ter kliče: ne višajte plač, znižajte rajši draginjo!

Ta klic je upravičen, ker v današnjem sistemu ima povišanje plač za posledico res trenutno ublažitev a tej sledi takoj za petami še večja beda.

Koliko časa bo še trajalo, da se bodo vsi, ki trpijo pod tem krivičnim sistemom, zavedli te grenke resnice?

To spoznanje je potrebno, ker šele potem bo prenehal brezuspešen boj za trenutno zvišanje prejemkov, bo, ki uniči toliko sil bednih, da ne morejo misliti na trajno izboljšanje.

Še le takrat, ko bodo spoznali brezuspešnost tega boja, jim bo mo-

goče razgledati svojega pravega sovražnika — kapitalizem. Šele takrat bodo zreli za skupen nastop ročnih in duševnih delavcev, za skupen boj proti kapitalizmu, ki je s pomočjo verskega in narodnega fanatizma ločil proletarijat sveta v skupine, ki se grizejo med seboj, dočim kapitalizem, neovirano žanje ves dobiček kakor v pravljici tretji, ki se — smeje, če se dva prepirata.

Rešitev nam prinese le nov družabni red, v katerem ne bo vladal tisti, ki ima največjo moč v denarju, temveč le tisti, ki dela in samo v toliko, kolikor dela; ko ne bo mogoče izrabljati moči v korist posameznikov ali posameznih slojev, temveč, ko bodo razdeljeni uspehi dela enakomerno med vso skupnost, ki res dela.

Temelj človeške družbe je dandanes krivica; za to se ni čuditi, če 90% te družbe po krivici trpi, a ostalih 10% po krivici uživa.

Pravico bo prinesel le socializem. Razumljivo je, če se tega boji tistih 10%, ki danes po krivici uživajo. Ti ne bodo prinesli socializma, uveljaviti ga bodo morali le tisti, ki trpe krivico, ki so v pomanjkanju, čeprav pošteno delajo.

Proletarec, premišljaj o krivicah, ki se ti gode, kaj uči socializem in spoznal boš, da je tvoja rešitev le v njem.

Proletarci, združite se!

Dnevne vesti.

+ Vse naročnike našega lista prosimo, da takoj reklamirajo vsako številko, da ugotovimo, kje je krivec, ki provocira nered. Vsak, kdor lista ne dobi, naj nam to z natančnim naslovom sporoči. Dobivamo jako veliko lista od pošte nazaj in smo že ugotovili pri nekaterih, da so naročniki reklamirali tiste številke lista, ki smo jih nazaj prejeli.

UPRAVA.

+ Čudni socialisti. Neko lahko-miselno dekle je bilo pri socialistih v službi. Ker je pa reva mislila, da pomeni socializem toliko kakor liberalna svoboda, se je namesto z delom rajši bavila z zabavami, z igračkami, s polji itd. Delo je zato seveda zelo trpelo, pa to ji je bilo najbrž še posebno všeč, najbrž sta jo oče in fant učila, da za socialiste ni treba delati (bila sta socialisti po starem: »Vsak sme, kar hoče, na družbo se ni treba ozirati«). Socialisti so pa škodo ugotovili in lahko-miselni »svobodašinci« pokazali vrata. Doma pa seveda ni povedala vsega tako, kakor je bilo, kajti v tem slučaju bi se prijel oče najprej za nos, da je hčer tako izučil, potem pa bi pograbil za palico, da svojo zmoto popravi na hčeri. Ker ni vsega vedel, je šel k advokatu, ki je seveda tudi socialist po starem, in ta je napisal grožnjo: v treh dneh plačajte za tri mesece, če ne... Slabo vzgojena reva bi morala to grožnjo podpisati, pa si je mislila, rajši ne, in poslala jo je kar — brez podpisa, očeta pa je najbrž že vnaprej pripravil na to, da trimesečne plače ne bo, češ, socialisti so strašni teroristi in nasilneži, pa moč imajo kakor bogovi, še pred sodiščem bodo zmagali s svojo neusmiljenostjo itd. V tem slučaju ima dekle prav. Samo da ne socialisti, ampak delo je tisti strašni terorist in nasilnež, ki ima moč kakor bogovi. Delo bo tudi pred sodiščem zmagovalo in prav s svojo neusmiljeno neusmiljenostjo bo zmagovalo. Če bi bilo usmiljeno, bi še nadalje lenoba vladala nad njim, kakor je dozdaj. Delo je delalo, lenoba je jedla, le iz dolgega časa je prišla za sekiro in za zabavo sekala polena na glavah delavnih ljudi. Odkar so ti postali neusmiljeni, se to izpreminja.

IZ STAVBINSKE STROKE.

(Poglavje iz našega socialnega življenja.)

Unija stavbinskih delavcev za Slovenijo je, kakor običajno vsako leto, tudi tokrat vložila spomenico na »Zvezo industrijev« za reguliranje plač stavbinskemu delavstvu.

Zveza industrijev ni smatrala potrebno odgovorjati na dne 1. marca t. l. vloženo spomenico, ter tudi ni povišala sama mezd, kakor je to storila leta 1921. (V času komunističnega navala v Sloveniji.)

Dne 4. maja se je Zveza industrijev vendar zganila ter nam poslala dopis sledeče vsebine:

P. n. Unija stavbinskih delavcev za Slovenijo v Celju. Pozivno na Vaš dopis od 1. marca t. l. Vas uljudno obveščamo, da se je na seji Odseka gradbene stroke, ki se je vršila dne 3. maja, razpravljalo o zahtevah, izloženih v Vaši spomenici. Odsek gradbene stroke je po razmotri-

vanju Vaše spomenice izjavil, da so Vaše zahteve pretirane, ter jih radi tega ni mogoče vzeti za podlago pogajanj.

Uljudno Vas naprošamo, da blagovolite z ozirom na stagnacijo v gradbeni stroki in splošen neugodni položaj Vaše zahteve revidirati. Pripominjamo pa tudi, da je vsled slabe konjunktore gradbene stroke mnogo delavcev nezaposlenih ter so radi pripravljeni prevzeti delo tudi za sedaj veljavne, oziroma še nižje mezde, kar je treba vsekakor upoštevati.

To je odgovor organiziranih gospodov delodajalcev okrog Zveze industrijev organiziranemu in neorganiziranemu stavbinskemu delavstvu, ki jasno govori, da gospodje ne smatrajo delavca za nič drugega kakor za blago, ki se prodaja in kupčuje žnjim.

Kdo je največ kriv takemu ošabnemu in nesocialnemu odgovoru? Evo statistike nekaterih podjetnikov gradbene stroke v Celju:

Ime tvrdke, obratovališče in kraj	Zaposlenih delavcev	Delo se opravlja ur	Zakoniti delavni čas bi moral znašati v urah na			Dela se preveč, v urah izraženo, na			Koliko bi bilo več zaposlenih delavcev pri 8 urnem šitu na		
			dan	teden	meseč	dan	teden	meseč	dan	teden	meseč
Karol Jezernik, gradba Jadran. banke, Celje	80	10	640	3840	15.360	160	960	3840	20	120	480
Karol Jezernik, gradba v Hudi jami	78	10	624	3744	14.976	156	936	3544	19-04	114-24	456-96
Konrad Gologranc, Westnova stavba	50	10	400	2400	9.600	100	600	2400	12-04	72-24	288-96
Konrad Gologranc, delo pri cerkvi sv. Jožefa	50	10	400	2400	9.600	100	600	2400	12-04	72-24	288-96
Franc Nerat, Ravnikarjeva stavba	30	11	240	1440	5.760	90	540	2160	11-02	66-12	264-48
Vinko Kukovec, parna žaga in tes. podjetje	15	9	120	720	2.880	15	90	360	1-70	10-20	40-80
Wernli, enako podjetje	10	10	80	480	1.920	20	120	480	2-40	12-20	49-60
Verbnik, »	12	11	96	576	2.304	36	216	864	3-40	20-40	81-60
Mest. obč., oskrbnistvo	20	8	160	960	3.840	—	—	—	—	—	—

Te številke jasno govore, da so delavci povzročili nezaposlenost sami, zlasti oni, ki niso imeli nikdar dovolj nadur. Uvedli so 9, 10, in 11 urni delavni čas po zaslugi nezavednih delavcev in raznih priganjancev, s čimer se povzroča nezaposlenost. N. pr. Celje, ki šteje komaj sedem (7) podjetnikov, bi pri 8 urnem delavnem času lahko zaposlovalo še 72 delavcev in tako je tudi drugod po Sloveniji. Celje nima 72 nezaposlenih delavcev, temveč jih ima komaj 10 — 12, kar znači, da bi jih bilo treba še 60 naročiti od tistega kraja, kjer ni dela. S tem bi se delavni trg izenačil, plače bi se potem draginji primerno morale zboljšati.

Med tem, ko smo te vrstice napisali, nam je prišla pod roko neka »Samostojna unija«, glasilo Žerjavovih bankokratov, iz katere posnemamo (iz članka »Brezposelnost v stavbinski stroki«) par prav zanimivih stavkov. Članek pravi, da so krize krivi tujci (katere tujce misli, kapitalistične, ali proletarske, tega seveda ne pove), ker jih je preveč pri nas zaposlenih. Mi se čudimo gospodom okrog »Žerjavove« Unije, da nam danes pripovedujejo, da imamo mnogo tujcev v Jugoslaviji. Saj so ravno ti gospodje krivi takega početja, ker so imeli svojega protektorja g. dr. Žerjava kot ministra za socialno politiko, kateri je imel končno besedo pri uvažanju tujcev. Mi

nismo nikdar zaprosili niti za Italijane, niti za Nemce v stavbinski stroki, da bi jih uvažali. Kako so vendar tujci dospeli v Jugoslavijo? Celjska statistika nam pa pokaže, da niso tujci krivi nezaposlenosti, temveč krivo je dr. Žerjavovo početje, kateri je predlagal svobodo dela, namreč to, da sme vsak delavec delati, kolikor časa hoče, to se pravi, da sme vsak kapitalist delavce izkoriščati, kolikor hoče. Razni Peršaki dobijo bolj-šo plačo zato, da odvzamejo sebi podrejenim delavcem na 1. maja še zadnji kosček razredne zavednosti.

Tako nesramno početje se godi povsod po vsej državi, ki gre za tem, da se napravijo iz zavednih proletarcev udani sužnji, katere bodo kapitalisti porabljali za neskončno izkoriščanje na gospodarskem polju. Kapitalistični hlapci Zupančeve sorte pa izrabljajo nevzdržni položaj za hujškanje, da dosežejo svoje egoistične politične cilje v prilog svojega delodajalca in sebi.

Stavbinskemu delavstvu se pričnajo odpirati oči in ne bo sledilo na li-manice raznim Žerjavovcem. Zavedamo se, da je naša pomoč le stvar nas samih, če hočemo našo razredno organizacijo, ki stoji na stališču razrednega boja. Vsi, ki se strinjajo z nami, naj prijavijo svoj pristop. Proč z lažnivci, proč s hujškači!

Delavci! Kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov Peter Kozina & Ko., Tržič, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg 20.

Ljubljana.

Iz naše opere. V sredo bo prva operna delavska predstava po znižanih cenah. Poje se Webrova opera »Čarostrelec«. Začetek ob pol osmih zvečer. V četrtek, dne 10. maja se uprizori »Rigoletto« z g. Balabanom v naslovni vlogi, z gospo Lovšeto kot gostinjo v vlogi Gilde in z g. Kovačem v vlogi vol-vode Mantovanskega. V soboto, dne 12.

maja se izvaja na čast srbski »Pievački družini Stankovič«, ki priredi isti dan v Ljubljani velik pevski koncert, izvirna domača opera »Gorenjski slavček«. Začetek ob štirih popoldne. — Gledališki abonenti dobe po večini še po štiri operne predstave z vštetiimi vpriporitvami opere »Evgenij Onjegin«, ki se zanj ravno odigrava. Operno osobje že dalje časa pripravlja dve znameniti, izvirni jugoslovanski noviteti in sicer Miroslava Vilharja tridejansko opero »Loputski sirotica« in dr. Božidarja Širole enodejansko »Novela od Stanca«. Dalje se obnavlja Charpentierjeva opera »Luiza«. Novoro se študira Zajčeva opera »Zrinski« in Verdijeva »Aida«. Skupno z iz-

virno jugoslovansko opero »Novela od Stanca« se bo izvajala Blechova komična enodejanska opera »Zapečatenica«.

Celje.

c Občinska seja, ki se je vršila v ponedeljek, je skoro v polnem soglasju rešila celo vrsto nujnih finančnih in socialnih zadev, tako na pr. glede vodarine, poviškov in kategoriziranja mestnih uslužbencev, glede občinske posredovalnice za delo, kanal-skih pristojbin i. t. d. Natančnejše poročilo sledi.

c Kaj je na tem resnice? Zvedeli smo, da se je v nedeljo zvečer odigral pravcati pretep v Gaberijh pri Šantlu. Kdo je ta Šantl? On je bivši avstrijski policist in obenem gostilničar. Toda sedaj ni več ne gostilničar ne policist, ker so mu oblasti odvzele gostilniško koncesijo, pa so najbrž že imeli vzrok k temu. O, poznamo že jako dobro vsi Gaberčani to družbo. Baš prikupljiva mu, drugo pa itak vemo. Svojčas je imenovan gospod prosil za koncesijo, da bi lahko zopet krčmaril, toda občinski odbor, kakor tudi oblast je prošnjo hladnokrvno zavrnila. Pa je tudi nikdar dobil ne bo, sicer bi potem tudi v stare vojaške barake, ki se že nekatere podirajo, morali vtakniti kakšno gostilno... Delavec Ivan Mejač je šel pozno v noč (okoli 22.) s svojo ženo in hčerko mirno domov, kar ga pred hišo napade ta gospod Šantl. Ker pa Mejač ni plašljiv, ga je možko zavrnil ter ga posadil na prostor, odkoder se ne da več pasti. Kar pridrvita Šantljev sin in še neki prijatelj, ki je tam na hrani. Prvi oborožen z motiko, za drugega ne vemo kako. Posledica je bila izbitje zob Mejačevi ženi in še druge lahke telesne poškodbe. Gospodine Šantl, opozarjamo te prav sosedsko, da s tem postopanjem napram svojim strankam končaš prav hitro, sicer ti znamo zapeti še kdaj kako neljubo pesemco. Sodrugi, ta in ravno ta Šantl je bil na volišču 18. marca varuh 6. škrinjice. To je najbrže nov način agitacije. Ker je bila pri pretepu takoj policija na mestu, upamo, da bo naučila te gospode nekoliko oljke, kajti boljše je tako, kakor na če bi morali mi kdaj za vse javno povpraševati. Tako je, g. Šantl! Lepa reklama za penzioniranega avstrijskega policista in gostilničarja! Reklama za 6. škrinjico!

c Bivši pisarniški pomočnik in redar na stanov. komisiji v Celju, Kolenc je bil pred tukajšnjim sodiščem obsojen na 4 mesece, ker je oskrnil 10 letno deklico, hčerko svojega stanovanjskega tovariša. Tega človeka so se morale mlajše ženske, ki so hodile povpraševati na stanov. komisijo, naravnost bati. Kazen, ki jo je dobil, zdaleka ne odgovarja njegovemu početju.

c Objestnost vodi do padca. Osemnajstletna Olga Tekavc je radi prepira s svojo materjo, ki je ni hotela pustiti, da se odpelje v Zagreb, ter jo je zaklenila v sobo, skočila skozi okno v hiši gospe Kandušarjeve (pri Palosovemu travniku ob Sušnici) tako nesrečno, da si je zlomila nogo. Odpeljali so jo v javno bolnišnico.

Gospodarstvo.

— Čevljarska industrija v Jugoslaviji. V Jugoslaviji se izdelujejo čevlji in škornji, ali proizvodnja se ni še toliko razvila, da bi pokrivala vso domačo potrebo. Sedaj je v obratu 13 večjih tovarov in zidajo se dve novi tovarni. Razun proizvodnje teh tovarov je še polno majhnih delavnic, kjer se dela le na roko, ki pa izdelujejo veliko množino čevljev. Tovarne se nahajajo v Sloveniji: v Tržiču, Ljubljani, Mozirju in Mariboru; na Hrvaškem v Karlovcu in Zagrebu; v Banatu: v

Velikem Bečkereku in Vršču; v Bački: v Subotici. Letna proizvodnja teh tovarov se cení na 1.800.000 parov in ona majhnih delavnic na 2.500.000 parov. Vsa potrebščina Jugoslavije tekom leta 1922. je znašala približno pet milijonov parov, ali je ob normalnih razmerah bržkone mnogo večja.

— V brzojavnem prometu se smejo posluževati šifriranja trgovci, denarni zavodi, industrialci in trgovinski posredniki proti letni pristojbini 500 Din; ključ za šifre pa morajo vsi ti v naprej dostaviti ministrstvu za pošto in brzejav.

— Carina na sladkor v Italijo je ukinjena. Sedaj se homo pa že počasi navadili na — kavo po turškem načinu.

— Blagovni vzorci, ki jih nosijo trgovski potniki iz inozemstva s seboj, se na temelju odloka car. sveta carinijo po minimalni tarifi. Treba je pri tem priznanih legitimacij za trg. potnike. Ni pa treba posebnih spričeval o izvoru teh vzorcev.

Dopisi.

Velenje. V »Napreju« št. 92 smo čitali članek iz našega kraja o gostilniški potuhi in čezurnem točenju alkoholnih pijač. Razmere v gostilni gospe Kreplove so bile sicer prav lepo opisane, kar nam je zelo ugajalo, a vendar bomo še nekaj pripomnili. Izven velenjskega trga imamo namreč še marsikatero gostilno, v kateri igrajo godbe vsako nedeljo, kar nese gostilničarjem lepe dohodke, delavske družine pa trpe pomanjkanje. V Pesjem je več gostiln, v katerih popivajo daleč čez policijsko uro. Ko pa se gostje vendar skobacajo iz njih, se najdejo še take, v katerih se zopet sestanejo neki popivači. V Pesjem je taka gostilna ona g. Detička. Tam igra godba in gostje popivajo lahko vso noč. Naše oblasti zelo dobro vidijo ljudi, ki so potrebni njih podpore. N. pr. baš ta omenjeni g. Detiček, ki ima tri glavne obrti: gostilno, trgovina z mešanim blagom in zalogo Götzovega piva.

Preden je ta gospod začel svojo združeno obrt, je bil vodja vojaške kuhinje pri državnem premogovniku, pozneje so ga dovedli k eni izmed jamskih sesalk. V tem času so mu meso in onemogli trenski konji pomagali do bogastva, sedaj pa toči lepo čez uro, kar tudi mnogo nese. To je vse mogoče, ker ni nobene kontrole. So nekateri orožniki, ki ga radi zvrnejo kak glažek. Občinski sluga, če mu daš kozarec, bi se sam vrnil z litrom, če bi imel, pa čeprav bi bila ura že že čezpolicijska. Občinski tajnik pa, ki posluša v svojem stanovanju poleg gostilne, kako cele noči igra neprijavljena godba, pusti vse skupaj v miru. Seveda, prijateljstvo... Radovedni smo, čemu se obč. obrtniki ne pobrigajo za te zadeve, zakaj ne odpravijo čezurnega pijančevanja, zakaj ne spravijo godbenikov iz gostilne, če nimajo dovoljenja in čemu gu. Detičku gostilne sploh ne odvzamejo, druge pa strogo nadzorujejo. Sploh naj se prepreči vsako protizakonito delovanje v prid

posameznikom, vsaj toliko, kolikor jih je bilo možno preprečevati v stari Avstriji. Po našem mnenju tudi danes ni dopuščeno, kar je bilo takrat prepovedano. Vprašamo obč. odbor, če se licenca za godbo plačuje ali ne in za slučaj, da doslej ni bila plačana, če bo obč. odbor izplačilo zahteval. Kdor se službenemu redu ne pokori, naj mu gostilno kratkoma zapro. To bi bilo najboljše. — Opazovalci.

Iz strok. gibanja.

Mariborski pekovski pomočniki so v ponedeljek zastavkali. Socijalistični pekovski proletarci po Sloveniji, niti eden med vami naj ne gre v Maribor za delom, dokler ne bo gibanje zmagovito končano! Pazite tudi, da ne bo nihče padel za kruh borečim se tovarišem za hrbet!

Izdajatelj: Zvonimir Bernot
(v imenu pokr. odb. SSI in KDZ).
Odgovorni urednik: Franjo Koren.
Tisk Zvezne tiskarne v Celju.

Upton Sinclair:

78. nadalj.

France Kremen.

XVIII.

France Kremen v skoku za drugimi.

Nekega večera je France izvedel pri Maličevih zelo veselo novico. Sodrugi Stankevič je prišel iz taborišča Sheridana. Mož, kateremu je prodal svojo trafiko, ni poravnal vsega, kakor bi bil moral, in Stankevič je dobil tri dni dopusta, da dene v red svoje stvari. »Fant izgleda dobro,« je dejal Malič. Čim je bila večerja končana, je France odhitel proti majhni prodajalnici na bližnjem vogalu.

Nikdar še ni France videl takšne izpremembe človeka; skoraj ne bi bil poznal svojega starega rumunskega prijatelja. Gube na njegovem obrazu, ki so ga delale starega, so bile izgajene; izboklina na plečih je izginila in Francetu se je zdelo, da je zdaj večji za par palcev. Obraz mu je bil rjav, lica rdeča, zdrava, bil je nov človek! Prejšnje dni sta si France in prijatelj večkrat stiskala roke v poskušnji, kdo je močnejši in dlje vzdrži. Ali zdaj je Kremen hitro zacvilil in umaknil roko, ko ga je oni stisnil kakor s kleščami.

»Kaj si misliš o meni?« je vzkliknil Stankevič. »Dvajset funtov sem že težji, pomisli, dvajset! Mikastijo te že v armadi, to je res, ampak to ni nič slabega. Takega življenja ni nikjer, nikjer.«

»Ali ti ugaja?« vpraša France razočaran.

»Pa še kako! Stavi, kar hočeš. Učim se marsičesa, o čemer nisem prej imel pojma. Z dušo in telesom sem v vojni, razumeš?«

»V vojno veruješ?«

»Pa še kako! Stavi, kar češ.« Sodrugi Stankevič je udaril s pestjo po mizi. »Amerika mora zmagati, zastopiš? Junkerji morajo biti tepeni. Te misli bi bil vseeno, če tudi ne bi bil šel k vojakom. Odločil sem se, ko sem videl, kaj so vrage začeli v Rusiji.«

»Kaj pa revolucija —«

»Revolucija naj čaka; eno leto ali dve prej ali slej ne pomeni dosti. Kaj nam pomaga revolucija, ko pa jo pregazijo junkerji? Ne — Nemci morajo najprvo pobrati šila in kopita iz Rusije, Rumunije in Poljske — in povem ti: v ameriški armadi je veliko rumunskih in poljskih socialistov. Kajzerju bo žal, kadar se snide z njimi v Franciji. Stavim, kar češ!«

Tako je France dobil novo merico patriotizma, in topot precej veliko mero, kajti Stankevič je bil ves v ognju radi svojega novega prepričanja in poln propagandnega impulza, kakor takrat, ko se je še imenoval »protinacionalist«. Razljutil se je, če si mu ugovarjal, in smešil socialiste, ki so še bili proti vojni. »Bebci so — ali pa Nemci,« je kričnil in bil je pripravljen na boj z Nemci v Leesvillu kakor v Franciji. Tako se je razburil v svojem pripovedovanju in dokazovanju, da je čisto pozabil na cigare, katerih se mora iznebiti v dveh dneh. Kremena je silno presenetil ta preobrat — ne toliko nova uniforma in nove mišice njegovega rumunskega prijatelja, pač pa njegova trdna vera v zmago in zaupanje v predsednika Združenih držav, ki je drzno zastavil Ameriko za svobodo in sijajno bodočnost tlačanih in raztrganih narodov v vzhodni Evropi.

France si je izposodil od Maličeve žene nekaj papirja, praskajoče pero in črnilo, in v potu svojega obraza je napisal z mnogimi napakami pismo sodružici Ildi Jakobovi, zagotavljajoč jo o svojih simpatijah in neumrjočem prijateljstvu. V pismu seveda ni omenil, da se je njegovo stališče proti vojni pričelo majati; v resnici, če je pomislil na Jakoba, priklenjenega k železnemu omrežju celičnega okna, se mu je vojna pristudila in hotel je takoj socialno revolucijo.

France je nesel pismo na pošto in spotoma si je kupil časopis, da pregleda najnovejše vesti z bojišča — in zopet ga je popadla vojna vročica. Čital je, da se je Angležem po obupnem

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

Drama: Sreda: Shakespearjeva komedija »Kar hočete«, red D; četrtek: »Ugrabljene Sabinke«, izven; petek: »Idijot«, red E; sobota: zaprto, nedelja: Shakespearjeva komedija »Kar hočete«, izven; ponedeljek: Črešnjev vrt, red B.

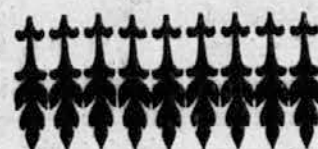

Narodnjate dnevnik

'NAPREJ'

in tednik

'Ljudski Glas'!

Tvornica.

Sprejemam v popravilo damske slamanike in moške klobuke iz klobučevine. Imam tudi v zalogi nove klobuke iz klobučevine za gospode. 5-2
Val. Matek, Domžale 124, Slovenjal.

boju posrečilo zadržati za dva dni nemški val. Ali pomoč je nujno potrebna — hitra pomoč, če hočejo demokratske armade rešiti civilizacijo. Preko morja je prišel klic: Amerika, pomagaj, pošlji brž topov, granat, živeža in predvsem vojakov! France-tova kri je vzkipela. Prijel ga je nagon, da bi se odzval klicu in skočil na pomoč nesrečnim ljudem, ki čepe v jamah, izdobljenih od granat, in se bojujejo noč in dan brez odmora. O, če samo ne bi bilo treba iti v vežbališki tabor in se podvreči kakšni oficirski sirovini! Če ne bi bilo vojnih profiterjev, gnilih političarjev, lažljivih časopisov in vseh drugih sovražnikov demokracije doma!

France je spustil pismo v nabiralnik na pošti in se okrenil, da zapusti poslopje, ko mu je oko obviselo na velikem napisu s črnimi črkami: »TVOJA DOMOVINA TE POTREBUJE!« Aha, si je mislil, zopet propaganda za liberti-fonde. Nadlegovali so ga že dostikrat, da bi mu odvzeli še tiste dolarje, ki jih je imel, ali naravno brez uspeha. Radovednost pa mu le ni dala dalje, dokler ni prečital vsega, kar je bilo tiskanega pod debelim naslovom. Bil je poziv za prostovoljce, izurjene delavce, ki jih zelo potrebujejo na Francoskem: tesarje, vodovodničarje, električarje, šumarje, kurjače, železničarje, pralce, kuharje, skladiščarje — in tako dalje v dolgi vrsti. France je prišel do besede »strojniki« in v tistem hipu ga je pogrelo v prsih. Stoj, France, ne čitaj dalje! — mu je rekla ena polovica njegove pameti. Čitaj, čitaj, ne pozabi na Rusijo! ga je drezala druga polovica. In France je čital: »kolesarji«, »popravljalci motornih kolesljev« — in stisnil je pesti. Divja misel ga je napadla in ga tako vznemirila, da ni mogel več brati.

Zakaj ne bi šel v Francijo — on, France Kremen! Nikogar nima na svetu, sam je, svoboden kakor veter! In dela je iskal ali ni tu delo? Delal bo in imel bo priliko, videti toliko novega, toliko zanimivega, o čemur je čital in slišal, in vse to brez vežbanja v taboru, brez čakanja na kakega golobradega častnika, ki bi mu ukazoval to in to in ga strahoval! — France je pogledal, kaj plačajo. Petdeset dolarjev na mesec s hrano vred in stroške plača vlada. Spodaj pa je bilo zapisano: »Zakaj ne bi delali za svojega strica Sama?« France je v tistem trenutku čutil precej prijateljstva do strica Sama. Zakaj ne bi res poskusil, kakšen je ta stric Sam kot delodajalec? Ali nimajo navsezadnje vsi socialisti cilja: služiti splošnosti, ljudstvu, ne pa privatnemu kapitalistu?

* * *

France je stopil k oknu za informacije in uradnik ga je podučil, da je »pisarna za vojnodelavske rekrute« na voglu Main in Jefferson. Ko je dospel tja, je imel pred seboj prazno prodajalnico z ogromnim napisom na pročelju: »Vojne delavce potrebujemo.« Vojak v rjavi uniformi je leno korakal semintja pred vhodom. Še pred enim tednom ne bi bil France za noben denar stopil v hišo, pred katero je vojaška straža — ampak v tem času je videl na Emilu in Stankeviču, da je vojak tudi človeško bitje. Stopil je k možu v uniformi in ga pozdravil po domače s »halo«.

»Halo,« je odvrnil vojak in ga premeril z očesom.

»Če danes sprejemem službo, kdaj odidem v Francijo?«

»Nocoj,« odgovori vojak.

»Ti se šališ.«

»Ne plačujete me zato, da bi se šalil z ljudmi. Kam pa se ti tako mudi?«

»Ne bi rad polegal v kakšnem vežbališkem taboru.«

»Nič ne boš polegal, če razumeš svoj posel. Kaj znaš?«

»Strojniki sem; znam tudi popravljati koleslje, navadne in motorne.«

»Pojdi noter.«

Vojak je povedel Kremena k pisalni mizi, za katero je sedel saržent. Daleje prih.